Incunabula 28.

Bodivit (Guilielmus) Sermo habitus in missa papali Rome MCCCCLXXXV.

Hain Repert. bibl. N. 3350.

V
B
C

Sermo habit⁹ in missa papali Rome m.cccc.lxxxv i die trinitatis Anno primo Innocentii octaui p sacre theologie doctorem mgr̄m Guilelmū bodiuit ordinis minoꝝ.

i Tres sunt qui testimonium dant in celo pr̄ ꝟbum ⁊ spiritus sanctus ⁊ hi tres vnum sunt scribuntur hec in epistola Johannis quinto capitulo. Hūana mēs pater beatissime humanis rationibus ad cognitionem articulorum fidei peruenire non potest sed celesti splendore illustrata illos attingit sine quorum notitia nec salus haberi potest nec vitam sperare viatores possunt. In tribus autem personis vnitas naturalem rationem maxime superat ⁊ articulorum notitiam longo interuallo precedit. Discedat igitur a corde quod spatio tenditur quod fine concluditur ⁊ quod nec semper nec vbiqꝫ totum est. Naturalis ratio penitus facessat. ⁊ experientia que teste Gregorio fidei meritum omnīo euacuat. certūqꝫ habeamus philosophos naturalem rationeꝫ secutos veris falsa miscuisse arbitrantes ad maximarum rerum notitiam sens⁹ esse veros duces vt preclare in dei ciuitate scribit Augustinus. Non enim ex effectibus qui potius in errorem q̄ꝫ in veraꝫ notitiam deducunt gentiles philosophi ad trinitatem personaruꝫ sed ad vnitatem deitatis confusa quadam ratione deuenerunt. Igitur in re tam ardua in dei obsequium humiliantes ingenia nō vanis opinionib⁹ inflatā sciam sed fidem simpliciter hr̄e debem⁹. eteni teste Augustio viatorib⁹ cōducit imprimis catholicā imitari ecclesiā cū in re tali ignorantia melior sit p̄sumpta scia. sensib⁹ ergo naturaliqꝫ rōe ad tāte rei notitiā caligātib⁹ fidei catholice adherens doctorqꝫ vestigiis insistēs ne rudis omnīo videar tritatꝭ sanctissīe arcana explicabo auxiliāte ꝟgie c⁹ opē positꝭ genib⁹ īplorabo dicēs. Aue Maria.

Trinitatē nō q̄ꝫlibet sꝫ illā q̄ lumē naturalis rōis lōge trāscēdit īuestigem⁹ in q̄ de⁹ vn⁹ in trib⁹ ꝑsonis colēd⁹ est. Sꝫ vnū oro pr̄es āplissimi ne seriē fucate orōnis grāditatēqꝫ ꝟboꝝ ac dignitatꝭ rhetoꝝ expectetis sꝫ reꝝ maxiaꝝ pōd⁹ ꝯsideretꝭ. cui tn̄ mee vires nō sufficiūt. ⁊ vt ex formlis tāta res distīcte agat̄ primū de trinitate ⁊ ꝑsonaꝝ opatōib⁹ illaꝝ intrīsecis. Postmodū

de opatõe indiuisa ad extra paucis dicam. Ne aures vr̃as pr̃
beatissime uosq; pr̃es amplissimi apostoloꝝ successores proli
xa nimis oratione offendã ⁊ licet breuitatis causa hereticoruz
copiã enumeraturꝰ nõ sim aliquos tñ inter dicẽdũ cõfutabo ⁊
Arrianos imprimis quoꝝ vesanꝰ error fidẽ catholicã ⁊ dei ec
clesiã plˀimũ lacerauit. Tã sublime mysteriũ vr̃a hũanitate fre
tꝰ ingrediar in quo tres psonas equales in essentie vnitate ac
in aliis diuinis infinitisq; pfectionibus cõfitemur in qua trinita
te a nullo est pr̃ filius a pr̃e ⁊ ab vtroq; spũssanctꝰ vt euãgelio
rum volumia ⁊ doctores tã greci q̃ȝ latini testantur. quorũ sniãs
breuitatis causa p̃tereo vt sermo nõ de missione sanctissp̃ũs sȝ
de sancta ⁊ indiuidua trinitate cuiꝰ hodie celebritatẽ merito re
colimꝰ uideatur. In hac item trinitate sanctissima nihil factũ
est nihil creatũ nihil mutatũ sed aliquid productũ dicimus uel
spiratũ uel genitũ ⁊ aliquid generans uel spirans vnica tñ spi
ratõe vt catholica tenet ecclesia. huic snie simplicitas aut diui
ne essentie vnitas nõ repugnat. In psonis quippe diuinis ratio
partis nõ est aut accidentis sed una psona in alia est p intimaȝ
p̃sentiã diuie essentie cũ psonaꝝ distinctõe secundũ illud salua
toris ego in pr̃e ⁊ pr̃ in me est. ⁊ q̃ȝq̃ȝ psone numerant̃ nõ tamẽ
essentia vt isani heretici opiati sunt ideo nõ tres deos nec tres
eternos concedimꝰ diuina maiestate ac vnitatis seruata essen
tia. Cõplures in diuinis scripturis eruditi vt notitia trinitatis
euidẽtior esset ⁊ fortior nõ rõnẽ tanti articuli q̃ afferri nõ põt
sed declarationẽ quandã inuestigarũt que talis est quicquid de
rõe sua formali est principiũ productiuũ vbiq; est a se ⁊ per se
sine impfectione producit vel põt producere sed intellectus de
sua rõe formali est principiũ notitie ⁊ volũtas actus sui. he au
tem potentie sine impfectione in deo sunt. hñt igitur producta
eis correspondentia ⁊ necessario existentia. Nihil enim est in
diuinis possibile nõ necessariũ ⁊ quod ibi in vltimo actu nõ sit
essendi. pfectionis est eniȝ in intellectu nr̃o ꝙ producat notitiã
⁊ similiter de voluntate ꝙ ita dixerim volitionẽ producat im
perfectõis xo quod producant de nouo a quibusuis actibus vt
accidentibus informant̃. he impfectões ex diuinis tollant̃ relic

ta rõne principii productiui q̄ pfecto nullā dicit imperfectionē·si enī itellect⁹ nr̄ ab eterno fuisset ꝛ p impossibile produxisset notitiā subsistentē extra se ac necessario ꝛ hoc esset simile sicut in proposito.hanc suasionē nō demōstrationē adduxi nō vt ostēdā quod tm̄ credi debet sꝫ vt intellectū ad sublimia cognoscēda cū fide capiam⁹.ꝛ hereticis rei quā credimus possibilitatē ita ostēdam⁹ vt Augustin⁹ Hilari⁹ ceteriqꝫ doctores hereticā p̄uitatē insectātes factitarūt.Intellect⁹ igit̄ diuin⁹ cū essentia diuina in rōe obiecti actu intelligibilis est fecunda mēoria ꝛ principiū naturaliter productiuū filii.volūtas ꝟo fecunda est volūtas diuina cum essentia diuina in rōe actu amabilis ꝛ est principiū libere productiuū spiritus sancti vtraqꝫ istaꝝ productionū filii scilicet ac spiritus sancti necessaria est ꝛ neutra violēta.prima.n.naturalis est nō libera secunda ꝟo non naturalis sed libera ꝛ utraqꝫ pductio est eterna vt patet ex symbolo etern⁹ pater ꝛ ex ambrosii auctoritate sic dicentis si pri⁹ erat pater ꝛ postea generans generationis accesione mutatus est auertat deus a cordibus fideliū hanc amentiā.quapropter he propositōes a theologis orthodoxis cōcedunt̄ spiritus sanctus semp spirabitur ꝛ semp spirat⁹ est.pr̄ semp genuit semp generat sempqꝫ generabit.pr̄ ꝛ filius sp spirauerūt spirant ꝛ spirabunt.filius semper genitus fuit ꝛ est semp generatur ꝛ semp generabit̄ ꝛ q̄ꝫuis origenes filium semp nasci negare videatur. exponendū est ut natiuitas de nō esse ad esse cum mutatione vt in creaturis intelligatur ꝛ sub.aliis verbis de verbo incarnato in humanitate intelligitur.idqꝫ gregorius dicere videtur xxix.moraliū sup illō Job sciebas quando nasciturus eras.ortus quippe hūanitatis eius q̄ ex tempore accepit ante ꝛ post hr̄e dr̄ magis tamen secundū Gregoriū diuine generatōis ꝟitas significat̄.p istā semper genitus est licet omnes alie ꝟe sint si sane intelligantur. vnde affirmatiue propositiones instans eternitatis tempori p̄nti coexistere denotant ꝛ sic de aliis dicendū est.In diuinis amor est summ⁹ ꝛ iucunditas cū summa sit ꝛ indiuisibilis cōicatio deitatis pr̄ inuidia vacat ꝛ idcirco id qō pōt cōicare cōicat filius ꝟo aliū filiū nec spūs sanctus alium spūm sanctū producer̄

pdt nec ob id impotentia eis ascribēda ē. Vñ Augustin9 contra maximinū inqt libro primo. Absit vt ideo potentior sit pater filio vt putas q2 creatorem genuit pater filius nō. nec enim non potuit sed non oportuit. Immoderata esset diuina generatio si filius genitus nepotē generaret prī nisi ille nepos pronepotē generaret patri secundum vestram mirabilem sapientiaz impotens diceret᷑ z subdit nec impleretur generationis series sed alter ex altero generaret᷑. Sunt etiam arriani heretici qui᷑ confundere psonas ausi sunt negantes essentie vnitatem z psonarum ita dixerim cōsubstantialitatem. aiunt enim prēm maiorem filio tpeq3 pcedere. si. n. dei filius ergo natus si nat9 vtiq3 erat pr̄ ante q̄3 filius natus esset. His z similib9 cauillatōibus rem agunt volētes ex carnalibus z sensibilib9 spiritalia percipere. Parcite queso prēs amplissimi si ardua hec explicare nō valeo z nō rationem sed hominem defecisse putetis qui certe puulus est pēnas pri9 nutrire debet ne cum volare ceperit sue temeritatis det penas. Prestaret profecto dicere hoc habet fides z tacere nisi furens hereticus rustice vrgeret ac excusationem meā ignorantie ascriberet. Seruata illius maiestatis ineffabilitate istius trinitatis z diuinarū psonaz coeternitatis aliquas similitudines contra eos afferemus nō ut ostendam9 qd cogitari non potest sed ut eorum errores refellamus. Et quia in eternitate stabilitas est. in tempore autem non. ideo in creaturis patrem filio priorem maioremq3 inuenire potuisti. non sic in diuinis sed omnia hec alia sunt vbi non obstat relationis opositio. Inueniam9 igitur ea que eiusdem eui dicuntur z de scripturis aliquas similitudines colligamus. Legimus in diuinis scripturis ipsam sapientiam candorem esse lucis eterne ac sine macula speculum maiestatis diuine. O hereticorū princeps si littera te occidit iccirco spiritus viuificare non potuit quoniam maligno spiritu superbie inflatus scripturas inter se non contulisti. Complures enim errores per se legendo sunt orti qui᷑ alterius collatione refellunt᷑ O arriane aures queso aduerte. nam si genitorem non precedere genitum tempore inuenero rationes tuas quibus niteris funditus euertam. Id nāq3

quod intendo plura ostendunt. ignis etenim fundit lumen z lu
cerna si mox accendatur simul cum igne splendoꝛ emicat. Itē
In hoc ꝙ filius dicitur imago patris alia datur similitudo. ali
quod natum super aquam statuamus vtputa virgultum z her
bam nunquid mox ut incipit esse sua imago etiam incipit. z si
semper virgultum semper imago. quemadmodum si ignis ab
eterno fuisset splendoꝛ etiam. Ista tamen incompꝛehensibilia
sunt. que autem attulimus persuasiua vt ex illis ineffabilia co
gitemus ostendaturqꝫ non repugnare generās ac genitum si
mul esse posse. Cessent igitur hereses arriane non sensuz sequa
ris vt rationem. z vbi talia deficiunt fidei catholice adhereas.
Cessent philosophoꝛum ceteroꝛumqꝫ gentilium delyra acu
mina z syllogismoꝛum argutie que nec contra militant nec taꝫ
sublimem notitiam attingunt. Gloꝛiosissimam hanc trinitatē
genesis pꝛimo trinus deus expꝛessit dicens. faciamus hominez
ad imaginem z similitudinem nostram. Similiter auctoꝛ salu
tis nostre Christus eandem docuit. z aperuit pꝛecipiens disci
pulis vt irent ac pꝛedicarent euangelium. Non igitur in ho
minum testimonio fallibili sed in diuino quod nec fallere nec
falli potest. fides z notitia trinitatis certissima z verissima locā
da est. Nulli ergo in tantis tamqꝫ altis rebus dubitare fas est
Hoꝛum quippe pater. filius. z spiritus sanctꝰ in coelo testimo
nium perhibent. sed ac de intrinsecis operationibus hec dicta
sint. Jam ad secundam partem pꝛopositionis pꝛoperans ad fi
nem transeat oꝛatio. Et huius admirabilis z incompꝛehensibi
lis trinitatis opera indiuisa quantum diuine scripture adiuuāt
perscrutemur. Licet tres persone diuine sint. tres creantes tres
gubernantes non tamen tres creatoꝛes aut gubernatoꝛes reli
gio nostra sanctissima confitetur. etenim diuine persone in ope
rando numerantur quidem. opus tamen earum non numerat
vnica quippe in eis est operandi ratio voluntas diuina scilicet
uel aliquid quod tribus commune sit. Emulus fidei statim
obiciet dicens quia uox patris de coelo sonuit non de terra nec
ad terram descendit. filius vero ac spiritus sanctus ad terram
descenderunt. Non alie persone sed filius carnez sumpsit. Ab

sit vt talia fidelem catbolicum moueant.nostra etenim conclusio quam oppugnant non bereticis opinionibus. sed diuino apostolicoq; testimonio nititur.boc nouimus boc credimus in corpore profecto quod corrumpitur terrena inbabitatio aggra uat animam multa cogitantem.Quid igitur pater facit sine fi lio: quid pater z filius sine spiritu sancto. Euangelistam audia mus dicentem. omnia per ipsum facta sunt z. sine ipso factum est nibil z sic una psona sine alia nibil potest.Contraria igitur opinio a cordibus fidelium recedat a sensu ac intellectu fidelium talis cogitatio penitus abigatur. Licet igitur vox illa que de celo sonuit patri ascribatur tota tamen trinitas eam effecit pater non est natus non passus in cruce.non resurrexit. non in celum ascendit sed ista soli filio cōpetunt.bec tamen omnia tri nitas simul operata est. Licet enim vna persona aliquid sine alia creare non possit vna tamen persona sine alia ut filius incarnationem terminare potest. tamen creare filio.creandi potē tia patri.iustificatio sanctificatioq; spiritui sancto ascribitur. vnitas patri similiter z memoria. filio veritas z intelligentia spiritui sancto voluntas z bonitas attribuuntur omnia tamen tribus communia sunt.bec enim attributa facta sunt propria p bereticos quoniam ab eisdem tantum propria dicebātur sicut z paternitas z ita dixerim filiatio quod falsum est.illa enim se cundum veritatem tribus communia sunt bec autem minime Et sic patet differentia in diuinis inter proprium z appropri atum. In omnibus igitur operibus trinitatis personarum distinctionem operationisq; inseparabilitatem babemus. O carnalem cogitationem. O pertinacem conscientiam O bereticā prauitatem quid de biis dubitas quorum similitudinem quo dammodo in te inuenire potuisti. Tria bec scilicet memoria intelligentia z voluntas separabiliter proferuntur: z inseprabi liter operantur: cum ista proferuntur memoria in te operata ē ut teneres quod dicebas.intelligentia ut scires quod tenebas. voluntas vt proferres quod volebas. Ista tamen ab infinita bonitate incomprebensibiliq; personarum trinitate longe distant. dicta tamen sunt vt beretice prauitates refellantur z va

nitates. Non igitur me infimum calumniator exagitet: exem
pla similitudinesqꝫ huius incomprehensibilis trinitatis addu
ximus non ut ex sensibilibus premissa demonstremus. sed ut er
rores falsasqꝫ opiniones refellamus. que autem attulimus sen
tentiis sanctorum patrum consentanea sunt. Unde facundus
ille romanus pontifex Leo sic inquit. Cum ad confitendū pa
trem ꝛ filium ꝛ spiritum sanctum aciem mentis intendimus ꝓ
cul ab animo formas inuisibilium rerum ꝛ etates temporaliū
naturarum procul corpora locorum ꝛ loca corporum repella
mus. Huius sacratissime trinitatis in qualibet creatura vesti-
gium est. non imago sed tantum in natura intellectuali quo cre
atura vna est refert patrem cui vnitas attribuitur quo vera re
fert filium cui veritas. quo bona refert spiritum sanctum cui
bonitas ascribitur. In anima vero trinitatis imago est. cuius
partes sunt memoria intelligentia ꝛ voluntas. memoria patrē
intelligentia filium voluntas spiritum sanctum repn̄sentat. ista
tamen non naturali ratione sed fide cognita sunt. Fidem igit̄
salutis amplectamur sine qua deo placere impossibile est. que
fides opinione certior est. ꝛ scientiam acquisitam dirigit certio-
rem facit. per fidem sancti vicerunt regna. rudes ad fidem litte
ratissimos conuerterunt. Credas igitur his que non vidisti ali
as mundum ante te fuisse nō crederes. nec locum in mundo in
quo non fuisti. nec hunc esse patrem aut matrem hanc crede-
res ꝛ his nihil pertinacius aut absurdius dici potest. Si meri
to credere debes his que non uidisti quanto magis vniuersali
ecclesie que profecto regente spiritu sancto errare non potest.
Fides enim christi facilis est ꝛ euangelium quod sua mansue
tudine suauitateqꝫ rudes allicit ꝛ facilitate delectat. Unde il
lud saluatoris. Jugum meum suaue est ꝛ onus meum leue. vi
ris autem litteratissimis terribilem se prebet ipsa fides ut in
abyssum descendere videatur. ꝛ sic latum est euāgelium ꝛ āgu
stum. hoc est quod ī moralibus ītēdit Gregorius ꝙ ī fide ac e-
uāgelica lege necnō scripturis diuis agnus peditat ꝛ īnatat ele
phātus. Hec autem similitudo clare ostēdit simplices terram
habere per quam pedibus ingrediantur. eruditos autem ꝛ ra-

tioem inuestigātes mare profundum. cuius immēsis fluctibus agitātur. Simplices enim id credere tenētur quod credit eccle sia. maiores vero nō id solū sꝫ fidē legēdis scripturis cōpatā hre dnt nō ꝗ ex illo fōte salubri obligēt. sꝫ qm̄ aiaꝝ curā suscepe rūt. Vn̄ Aug. sup illō Johis pio. vita erat lux hoim. Johes erat de illis mōtib9 d qb9 scriptū ē. suscipiēt mōtes pacē pplo suo ꝛ colles iustitiam. Per pacem intelligit sapientiā qua ma iores illuminantur. ꝛ appellat iustitiam fidem que minores ad portum salutis dirigit. ibiqꝫ vult ecclesiarum antistites ꝛ recto res notitiam scripturarum fidei annexam omnino habere. mi nores vero fidem tantum: Quapropter sic inquit hieronym9 Tanquam luminaria in mundo lucere debent episcopi vt ex ipsorum actuum lumine incredule mentes errantium ignoran tie sue tenebras deprehendant. Nullam igitur ante tribunal saluatoris excusationem habebunt qui curam animaruꝫ susci pientes scripturarum notitiam vt alios instituere possent ne glexerunt. Trinitas personaruꝫ est in eternitate semper in mē tis imagine ꝛ per gratiam semper animam sanctificat. Trinita tem igitur credamus trium scilicet personarum in diuinis cui9 hodie celebritatem merito recolimus. Trinitatem habeamus fidei scilicet spei ꝛ caritatis ut his ducibus deum trinuꝫ quem credimus tandem videre mereamur in celis ipso adiuuante q est in omne euum benedictus. Amen.

Laus deo.

